

Список використаних джерел:

1. Кашуба З. С. Оказіоналізми в поетичному мовленні Тамари Севернюк. *Наукові праці Кам'янець-Подільського університету*. 2011. С. 162–165.
2. Тодор О. Г. Соціально зумовлені іменники-оказіоналізми у мові сучасних інтернет-змі (суфіксальний словотвір). *Наукові записки НаУКМА. Філологічні науки*. 2012. С. 92–95.
3. Турчак О. А. Поняття оказіоналізм у мовознавчій літературі *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. Михайла Коцюбинського. Збірник наукових праць. Серія : Філологія*. Вінниця, 2003. № 5. С. 163–168.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-340-1-31>

Іщенко О. В.,

*старший викладач кафедри теорії, практики
та перекладу англійської мови
факультету лінгвістики*

*Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

МЕДІАПСИХОЛОГІЯ В СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ

Культурний простір сучасної людини знаходиться під значним впливом медіа інформації. Ефективна взаємодія з інформаційним простором та формування психологічної стійкості до соціально шкідливої інформації є необхідним рішенням в умовах становлення особистості. Саме тому психологія масової комунікації, вивчення психологічних факторів, що регулюють соціальну поведінку людини в полікультурному просторі набуває особливої актуальності.

Медіапсихологія є відносно новою галуззю, предметом якої є виявлення та опис основних компонентів медіакультури: медіаграмотності, медіаосвіченості; медіаобізнаності, вивчення психологічних феноменів сприйняття особистістю інформації. Завдання медіапсихології полягає у сприянні рефлексії через провокацію суспільного діалогу, пов'язаного з психологічним впливом засобів масової комунікації та через інтервенцію соціально-психологічного дискурсу в соціальній комунікації.

В своїй роботі Петрунко підкреслює, що агресія в медіа середовищі постає як психологічний феномен, що потенційно здатний активувати у споживачів медіа вияви агресії (медіаагресія), спрямованої на завдання фізичної шкоди собі та іншим людям. Тому «ставлення до медіаагресії не може бути безоцінним – навпаки, воно завжди оцінне, і якість оцінок визначають існуючі в суспільстві соціальні, культурно-етичні та інші норми» [4, с. 41]/

В монографії «Медіапсихологія: на перетині інформаційного та освітнього просторів» Барішполець та Вознесенська [2, с. 27] визначають таку важливу змістовну складову принципу медіапсихології як діалогічність дискурсу, що передбачає «побудову балансу інтерпретацій, зсув “гравітаційного поля” медіапсихологічного мислення саме до інтерпретацій», які бувають різні й суперечливі, тому має бути забезпечено баланс між цими сторонами реальності.

Теоретичним підґрунтям дослідження став інтегрований підхід: контекстуальний аналіз медіа дискурсу, в якому враховуються контексти породження дискурсу та рецепції, та психологічний підхід, який вивчає вплив на свідомість індивідуума, розглядає механізми породження та сприйняття медіа дискурсу та акцентує увагу на його індивідуальній природі та персоніфікації. Заслугує на увагу і соціокогнітивний підхід до аналізу дискурсу, що був запропонований Т. А. ван Дейком, де йдеться про необхідність врахування нерозривної єдності трьох сутностей у вивченні ідеології: когніції, суспільства та дискурсу [5, с. 124].

У даному дослідженні зроблено спробу розкрити лінгвістичні особливості позиціонування суб'єктів дискурсивної діяльності у предметній ситуації ризику та сформулювати принципи екологічного подання потенційно травматичної інформації на матеріалі англомовного медіа-дискурсу.

Англомовний медійний простір наразі перенасичений промовами та повідомленнями, пов'язаними із кризовими ситуаціями. Безумовно, роль медіа в забезпеченні обізнаності населення є провідною. Разом з цим засоби медіа не лише виконують свою роль у системі посттравматичного зцілення та профілактики психічного здоров'я, а й здатні спричинити додаткову травматизацію.

Найдьонова пропонує “алгоритм екологічного подання потенційно травматичної інформації”, який передбачає ресурсну психологічну оболонку: ресурс – тригер (або конфронтація) та ресурс-інтеграція. Тобто, спочатку надаємо ресурс, який дає змогу краще опанувати свій стан, і лише потім звертаємося до потенційно травматичного досвіду “Знання про ризик захищають, якщо людина знає, що може протиставити цим ризикам, як від них захиститися” [3, с. 180].

З метою аналізу медіа дискурсу в умовах кризи ми використаємо певну схему комунікативного акту. Вона виділяє суттєві елементи повідомлення (пресупозиції) і визначає комунікативну інтенцію лідера (інформувати, радити, попереджати, змінювати сприйняття інформації). Комунікативна інтенція полягає в прагненні більше розповісти аудиторії про головних героїв кризових ситуацій; переконати представників націй у необхідності підтримки постраждалого населення та завадити подальшому розгортанню конфлікту. Прогнозований результат – зробити аудиторію більш обізнаною про те, що переживають постраждалі країни. Синергія таких промов – це сумарний ефект, що є результатом взаємодії та співіснування вербальних, невербальних і пара вербальних семіотичних засобів [1, с. 198].

Результати діяльності політичних лідерів у медіапросторі проявляються у двох параметрах: свідомості і поведінці як великих соціальних груп, так і окремих людей.

Як приклад, розглянемо промову Джо Байдена щодо терористичної атаки Ізраїля [7], в якій президент США зазначає: “More than 1,000 civilians slaughtered – not just killed, slaughtered – in Israel. Among them, at least 14 American citizens killed.” – “Понад 1000 мирних жителів були вбиті – не просто вбиті, а жорстоко вбиті – в Ізраїлі. Серед них – щонайменше 14 американських громадян.” В цьому зверненні адресант здійснює прямий вплив на аудиторію, використовуючи стилістично нейтральне “killed” на контрасті з емоційно забарвленим “slaughtered”, долучаючи статистичні дані, що свідчать про кількість вбитих співгромадян.

“The brutality of Hamas – this bloodthirstiness – brings to mind the worst – the worst rampages of ISIS”. – “Жорстокість ХАМАСу – ця кровожерливість – нагадує найгірше – найгірші напади ІДІЛ.” Лідер США посилається на історичні моменти, що не мали повторитись. Слова “brutality”, “bloodthirstiness”, що використані поряд в одному реченні створюють емоційний вплив, поряд з такими твердженнями як “This was an act of sheer evil” – “Це був акт суцільного зла”, “It’s abhorrent”, “There is no excuse”, “The loss of innocent life is heartbreaking”, “... an atrocity on an appalling scale”. “Це був прояв суцільного зла”, “Це огидно”, “Немає виправдання”, “Втрата невинного життя розбиває серце”, “...звірство жажливих масштабів”. Ця частина промови є ресурс-тригером, тобто, сприяє травматичному зростанню та погіршує стан слухачів і глядачів унаслідок споживання медіапродукції. Після цього лідер запевняє: “And let there be no doubt: The United States has Israel’s back.

We will make sure the Jewish and democratic State of Israel can defend itself today, tomorrow, as we always have. It's as simple as that.” – “Відкинемо сумніви! Сполучені Штати підтримують Ізраїль. Ми подбаємо про те, щоб єврейська демократична держава Ізраїль змогла захистити себе сьогодні і завтра, оскільки ми завжди маємо це робити. Це так просто”. Ця частина промови дає адресанту змогу інтегрувати в ситуацію та спрямувати зусилля на готовність і мобілізованість.

Розглянемо приклад екологічного подання інформації у новинному дискурсі ABC news [6]:

“Secretary of State, Antony Blinken is expected to travel to Israel as early as today...He'll deliver a message of solidarity and support for Israel.” – “Держсекретар США Ентоні Блінкен прибуває в Ізраїль сьогодні з метою виразити солідарність та підтримку народу Ізраїлю” (ресурс-інтеграція, який дає змогу краще опанувати стан подій). Далі у репортажі йде пояснення : “This is about providing support to Israel, as it seeks to defend its territory and deal with ongoing threat from Hamas terrorists”-“ Мова йде про підтримку Ізраїлю, оскільки він прагне захистити свою територію та боротися з постійною загрозою з боку терористів ХАМАС”. Лише після цього диктор переходить до прямої мови Джо Байдена: “Israel has right to respond, indeed a duty to respond to these vicious attacks..” – “Ізраїль має право, та навіть обов'язання, надати відсіч цім жорстоким нападам”. Ця частина інформаційного блоку розкриває потенційно травматичний досвід, глядачі мають усвідомити важливість допомоги Ізраїлю.

Крім зазначених вище лексико-стилістичних засобів, які репрезентують особистісні аспекти сприйняття промовцями кризової ситуації, адресанти вдаються до прийому залучення аудиторії, використовуючи займенник “we”: “We reject – we reject – what we reject is terrorism”, що свідчить про взаємозалежність та нерозривний зв'язок між обома модулями позиціонування, адже особисті точки зору чи переконання набувають соціокультурної лише тоді, коли стають відомими широкому загалу, тобто у процесі міжособистісної взаємодії.

Отже, доходимо важливого для нашої розвідки висновку, що англomовний медіадискурс – це динамічне ситуативно-залежне утворення, у якому виділяються індивідуально-особистісний та міжособистісний ракурси, що актуалізуються шляхом використання відповідних мовно-семіотичних ресурсів.

Медіапсихологія, що розглядає чинники захисту від медіатравматизації, як і психотравматизації загалом має стати частиною масової культури сьогодення.

Список використаних джерел:

1. Манакін В. М. Сугестивна функція мови як прагмалінгвістичне явище. *Studia Linguistica*. 2011. № 2. С. 196–203.
2. Медіапсихологія: на перетині інформаційного та освітнього просторів: монографія / за наук. ред. Л. А. Найдьонової, Н. І. Череповської. Київ : Міленіум, 2014. 348 с.
3. Найдьонова Л.А. Медіапсихологія війни як основа концептуальних трансформацій медіаосвіти: від медіатравми до травмаінформованих практик. *Проблеми політичної психології*. 2022. № 12. С. 173–197.
4. Петрунко, О. В. Агресивне медіасередовище: якісний і змістовий дискурс. *«Рідна мова»: Освітній кварталник українського вчительського товариства у Польщі*. 2011. № 16. С. 36–43.
5. Van Dijk T. A. Society and discourse: How social contexts influence text and talk. Cambridge University Press, 2009. 279 p.

Джерела ілюстративного матеріалу:

6. Finch Justin. US boosts aid to Israel. ABC News. October 11, 2023 p. https://www.youtube.com/watch?v=yOIPBD00-LM&ab_channel=ABCNews [Last accessed 15.10.2023]
7. Remarks by President Biden on the Terrorist Attacks in Israel. October 10, 2023. The White House briefing room-speeches and remarks. <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2023/10/10/remarks-by-president-biden-on-the-terrorist-attacks-in-israel-2/> [Last accessed 20.10.2023]